

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De S. Dula martyre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

los aperuit, & vidit corpus Martyris, instar solis effulgens. Multo igitur cum terrore extendit manum suam, & alteram Sanctæ ipsius manum apprehensam Episcopo illi præbere voluit. Sed manus Briennæ detenta est, & velut mortua torpuit. Tunc Brienna lachrymans: Precor, inquit, te, filia mea Febronia, ne irascaris matri tuæ. Recordare laborum meorum, neque senectutem meam contemnas. Remissa autem sana manu illa, rursus eam Brienna extendit, & lachrymans rogavit: Præbe, inquit, nobis benedictionem, ne me tristem efficias. Cumque accepisset unum ex dentibus, qui erant in eius pectore, Episcopo dedit, & statim oculos clausit. Episcopi verò omnes acciperunt reliquias illas sanctas, & in vase aureo portantes, læti abiērunt: quibus præibat multitudo psalmos canens, cum cereis, facibus & thure multo.

Ecce procel-
sionis mo-
dus, & quo
honore San-
ctorum re-
liquiæ tras-
ferantur.
Cap. 37.

Cum verò ad templum peruenissent, ascenderunt Episcopi in sublimem quandam locum, & populo reliquias illas ostenderunt. Quicumque verò erant cæci, vel claudi, aut demone capti, sanati sunt: idque omnibus manifestum factum fuit. Carrebant adolecentes undique, & ægros homines, alios in grabbatis positos, alios iumentis vectos ferebant, & omnes sanabantur: & quocumque aliquis morbo detinebatur, sanus fiebat. Quando verò ægroti ferebantur, turba non permisit reliquias sanctæ Febroniæ reponi. Ceterum cum omnes, qui malè se habebant, sani facti essent, & Deo hymnos cecinissent, repositæ sunt Febroniæ martyris sanctæ reliquiæ quindecimo die mensis Iunij. Cumque omnes magna dona affecuti essent, in domos suas redierunt læti, & Dei gloriam, ac Dominum Iesum Christum, & Sanctum spiritum celebrantes: Cui gloria & imperium in secula seculorum, Amen. Brienna verò cum duos annos vixisset post consecratum sanctæ Febroniæ templum, & omnia benè disposuisset, in pace diem obiit. Ego verò Thomais, quæ post Briennæ obitum eius ministerio successi, cum Febroniæ vitam & certamina inde usque à principio cognovissem, quæque præcesserant, à Lyfimacho didicissem, in commentarios omnia collegi, ad laudem & gloriam Dei, eiusdemque martyris Febroniæ, & ut eos, qui hæc audierint, excitarem & alacres redderem ad Domini Iesu Christi cultum, in gloriam Patris, & Filij, & sancti Spiritus, nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Miracula ad
eius reli-
quias.

MARTYRIUM SANCTI DVLÆ, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE.

Iunij 15.
Cap. 1.

Tatianus
Dulas defer-
tur apud
Præsidem.

Cap. 2.

Pfal. 30.
Matt. 10.

Fortis ani-
mus Dulae.

Cap. 3.

VO tempore, satanas ab ijs colebatur, qui eo dignerant, & idolorum superstitio atque error vigeat, cum Maximus Ciliciæ præsidet, delatus est Tatianus, cognomento Dulas, vir iustus & timens Deum, qui totius gentis testimonio pietatem, & in omni re iustitiam servare probabatur. Hic, inquam, delatus fuit apud Præsidentem, quod Christi fidem profiteretur. Quamobrem in carcere detinebatur, scriba ipso ita Præsidi referente: Quemadmodum tu iussisti, satellitum principes regionem omnem usque ad Zephyritarum urbem peruestigantes, deprehenderunt quendam impiæ Christianorum religionis sectatorem, quem obruli syn-cero & illustri tribunali tuo. Hæc ille dixit. Cui Præsides Maximus: Quo tempore, inquit, vrbes ipsas circumiero, omnes, qui sunt in carcere, ad me duci iubebo.

Cum igitur in urbem Prætoriam ingressus esset, & sederet in tribunali, iussit primum adduci ad se Dulam, quem supra diximus. Qui cum ad Præsidentem ingrederetur, ita Deum oravit: Christe fili Dei, qui misericors es, tu dixisti per os David: Dilata os tuum, & implebo illud. Tu & in Euangelij dixisti: Ne solliciti sitis, quomodo aut quid loquamini. Nunc igitur, Domine Iesu Christe, mitte Angelum tuum, & da mihi orationem os meum aperienti, ut ad scelestissimum Maximum ingrediens, eius impietatem redarguam. Quod verò ad plagas pertinet, cum te præ oculis hæeam, huius tormenti non timeo, meumque corpus Præsidi libenter proponam. Nisi enim corpus meum tradidero ita ut ardeam, qualium bonorum coronas accipere poterō? quales Domino meo Iesu Christo cicatrices ostendam, quas ille videns, benignitate in me utatur, & peccata mea remittat? Hæc cum ille dixisset, milites pallio eum exuerunt, & vincula Præsidi obtulerunt.

Tum Maximus Præsides: Agè, inquit, dic paucis verbis, quo nomine appelleris. Tum Dulas: Seruus Christi ego sum. Ad hæc Maximus: Cum nihil, inquit, utilitatis nomen istud

istud tibi afferre possit, dicas naturale nomen tuum. Respondit Dulas: An non manifestum tibi nomen meum effeci? Vero quidem & certo nomine Christianus appellor: eo autem, quod mihi ab hominibus impositum fuit, Dulas: itaque sic appellatus, re vera seruus Christi sum. Nondum, inquit Maximus, iudicij terrorem expertus es. Nunc igitur dicas, cuius nationis homo tu sis, cuius loci, aut generis. Ad hæc Dulas ait: Ego sum natione Cilix, ex vrbe Prætoride, genere claro, & à puero Christianus. Tum Maximus Præses dixit: Cum claro genere ortus sis, inuisis Imperatoribus cedere velis, & deos adiens, æquo animo illis sacrifices, vt & à nobis honoreris, & apud Augustos Imperatores magnus atque illustris habearis. Respondit Dulas: Honores tui & Augustorum gradus vobis sunt, & omnibus ijs, qui Deum ignorant. A me verò Deus hoc auctar, vt alia in re proficiam, quàm in fide Domini nostri Iesù Christi.

Cum ita eum sentientem Maximus Præses vidisset: Extensum, inquit, istum virgis percutite, & admonete hominem, vt desinat insanire. At Dulas, cum verberibus pulsaretur, dicebat: Gratias ago tibi, Christe, quod dignus habitus sim, qui propter nominis tui confessionem hæc paterer. Audiebat ista Maximus, & illi hæc exprobrabat: Quidnam tibi prodest nunc Christus tuus, cum totus sis vulneratus? An non adhuc sentis, stulte homo? Cui Dulas: Quid? Nonne beatus Apostolus Paulus dicit: Nemo coronatur, nisi legitime certauerit? Tum Maximus: Ergo, inquit, verberatus tu coronam assequeris? Respondit Dulas: Ego hodiè contra patrem tuum diabolum certamen sustineo. Si ergo satanæ prælium deuicero, te, inquam, satanæ ministrum, in cælis coronam accipiam. Cur, inquit Maximus, sic erras, homini in Crucifixio fidem habes? Ad hæc Dulas: Velim dicas, præstetne homini Crucifixo, hoc est, Deo viuenti & vero, an lapidibus & lignis, operibus manuum hominum, credere. Scelertissime, inquit Maximus, num tibi humanum opus videtur magnus deus Apollo? Dulas ait: Verè Apollinem isto nomine appellasti, nam illi mentem adhibens, animam tuam perdidisti: nõ solum autem tuam, sed illorum etiam, quibus persuades, vt eum adorent. Illud autem scito, quod Deus ipse requiret è manibus tuis animas, quas cogens perdidisti. Cæterum Apollo impius, dicam tibi, qualis fuit.

Erat ille, vt tu nunc es, incontinens: cumque Daphnes amore captus esset, & pecunias multas ei dedisset, promissa, quæ ab ipsa acceperat, assecutus non est. Quæso, qualenam deus iste est, qui amore vulneratus, eam, quam adamabat, assequi non potuit? Qui potes igitur sperare, te aliquid per eum assecuturum? Verè quæ à vobis de illo canuntur, risu digna sunt, vel potius luctu. Quem enim mulier meretrix execrabilis, atque omnis impuritatis plena, pro nihilo habuit, Apollinem, inquam, tuum, in cuius faciem ipsa expuit, tunc illum, vt Deum, adoras? Vides vt luctu digna sunt impia vestra facinora? Hæc audiens Maximus: Verfate, inquit, istum in alteram partem, & ventrem percutite. Tum Athanasius Cornicularius dixit: Obtempera Præsidi: Nonne vides viscera tua exilire? Agè, inquit Dulas, tu, qui diaboli consiliarius es & minister, tibi & Præsidi tuo da consilium illud, quemadmodum Daphnæ persuadere possitis, vt cum Deo vestro Apolline coire velit, ne amore consumptus pereat. Ego enim habeo consiliarium meum Dominum Iesum Christum. Tum Maximus: Afferre craticulam, & illam vehementer accendite, atque istum, vt dijs maledicentem, in eam imponite. At Dulas: Gratias, inquit, tibi agit Apollo tuus in gehenna, quod ignem nunquam extinguendum ei prouides: atque tibi gratiam referet, hanc scilicet, vt vnà cum ipso ad tenebras exteriores derrudaris. Tunc & ego te ridere poterò, impie Apollinis patrone.

Cum autem torum ferè Martyris corpus carniſices combussissent, nihil profecerunt: neque enim Dei seruo persuaserunt, vt à fide Christi deficeret. Tunc iussit Maximus Præses, vt milites ita combustum in carcere interiore hominem custodirent, neque cura aliqua illum prosequerentur, hæc addens: Ne quis ex impijs hominibus eum ob id beatum prædicet, quod impiè in deos nostros se gerens, tormenta perpeffus fuerit. Erat igitur sanctus ille in vinculis, & sine intermissione Dei gloriam celebrabat, eumque precabatur, vt martyrij cursum perficeret. Post quinque dies Maximus in tribunali sedens, quæsiuit an scelestus ille & impiæ Christianorum religionis sectator adhuc viueret: quem & ad tribunal duci iussit. Athanasius Cornicularius respondit Præsidi: Ita constans & ad defensionem paratus, & incolumis est homo ille, vt ne cicatricem quidem aliquam in corpore suo habeat. Iussitque illum introduci. Quem cum Præses totum sanum vidisset, & vultu admodum hilari: O scelestissima, inquit, cohors, nonne vobis præcepi, vt nulla cura istum prosequeremini? Ad hæc Pegafius

Contemnis
vana pro-
missa.

Cap. 4.
Virgis ca-
ditur.

2. Tim. 2

ἀπόλλω, vel
ἀπόλλυμι,
idem quod
perdo.

Cap. 3.
Apollinis
incontinen-
tia.

Creditur in
ventrem S.
Dulas.

Vritur in
craticula.

Cap. 6

Ducitur in
carcerem.

Diuinitas
totus sana-
tur.

Commentariorum præfectus: Per tuam amplitudinem in carcere interiore custoditus est, habes in collo Herculis effigiem, trecentarum librarum pondere graue. Quo. modò verò sanus factus sit, nemo nostrum cognouit.

Cap. 7.

Tum Dulas: O insipiens Præses, en Christus meus sanum me fecit, & ad plagas tuas excipiendas corpus meum idoneum reddidit, vt cognoscas Deum esse nostrum medicum, qui homines in eo spem suam collocantes, admirabili quodam modo curare solet: simul etiam, vt ego duplicem martyrij coronam accipiam, & tu sempiternas pœnas duplices patiare. At si tu tales plagas pro nomine Apollinis tui sustinuis- ses, scilicet potuisset tibi sanitatē afferre Apollo iste, quem Deum tuum dicis, quemad modum mihi Christus meus sanitatem attulit. Tum Maximus: Quoniam homo iste nō desinit maledicta in deos nostros inijcere, vngite oleo eius caput, & carbones ardē- tes imponite. Cui Dulas: Licet, inquit, cerebrum meum combusseris, quid tum, impie Præses? Excogita alia tormenta. At Præses dixit: Multa sinapis grana in eius nares immittite. Derideo, inquit Dulas, omnes cruciatus tuos. Præses autem: Lacerate con- stanter acuto ferro eius terga, & acerbissimo aceto plagas perfundite: tum acutis telis terga conterere.

Virtutem
put eius.Immanes
cruciatu.

Cap. 8.

Hæc cum fierent, sanctus martyr dicebat: Iesu Christe, adesto seruo tuo: ecce enim supra dorsum meum fabricant peccatores, prolongantes iniquitatem suam. Tunc dixit Maximus: Saltem nunc persuasus sis, & deos esse confitearis. Ad hæc Dulas: Sci- licet dii tui adiuuant te & malitiam tuam, præsertim Venus & Diana. Dicam, si pla- cet, & alias deas tuas & earum scelera. Confringite, inquit Maximus, eius maxillas, ne dijs maledicat: ipsi etiam crura infringite, & talem reddite, qui ne verbum quidem vl- lum proferre possit. Tum Dulas: Mene, iniquissime Præses, verberas, qui vera dico, quod Venus ipsa & reliquæ deæ tuæ membra sua in libidinibus & stupris exerceverunt, & Paridem pastorem illum Iudicem sibi constituerunt, cum periculum facere vellent, quænam ipsarum magis peccaret? Cur irasceris, cum de execrabilium deorum tuarū facinoribus redargueris? Meus Deus verus est, qui & homo fieri voluit, qui etiam cum in Cruce fixus fuisset, & postea sepultus, tertio die resurrexit, & seder ad dexte- ram Patris, venturusq; est cum igne ad deos tuos perdendos. Hæc audiens Maximus, di- xit: Vidēsne, scelestè, vt & tu duos deos habes? Ad hæc Dulas: Ne pecces, inquit, & erres, dicens duos deos: Trinitas enim est, quam colimus. Ergo, inquit Maximus, tres deos habes. Trinitatem, inquit Dulas, confiteor & adoro. Credo in Patrem, confiteor Fi- lium, adoro Spiritum sanctum. Tum Præses Maximus: Perfuadeas, inquit, mihi, quo- modò in vnum Deum credens, tres prædices.

Cap. 9.
1. Cor. 2.

Ad hæc respondit Dulas: Animalis homo non percipit ea, quæ spiritus Dei sunt. Eorum tamen causa, qui adsunt, dicam. Quemadmodum tu, qui homo es, habes ser- monem: ita & Deus pater omnipotens, habet Verbum eiusdem substantiæ, & Spiritum suum sanctissimum. Qui Deus noster cum primo hominem formauit, & imagine sua illum honorauit, insufflauit ipsi spiritum vitæ, quem & in paradiso constituit. Post- eà verò, quàm satanas, qui nunc per te voluntatem suam exercet, studuit hominem ad diuini præcepti violationem impellere, quemadmodum nunc etiam per te facit, hominem ipsum à diuinis præceptis exterminauit. Quamobrè Deus cum opus, quod formauerat, & lapsum fuerat, erigere, idque, quod aberrauerat, in viam reducere vel- let, misit filium suum, hoc est, Verbum. Itaque Verbum Dei in sancta illa virgine habi- tauit, & ex ea genitum fuit, per quod pater ipse mundo salutem dedit. Tum Maximus dixit: Verbum igitur aliquod virum gignit? Minimè, inquit Dulas, Dei mysterium in- telligis: verum si omnipotentis Dei virtutem cognosceres, scire posses, quod qui è pul- uere hominem fecit, qui firmavit terram super aquas, qui calum consolidauit, qui v- niuersam naturam effecit, ille ipse Christus est. Cum enim hominis conditio diuinita- tem videre non posset, ille humani generis amator, propter suam in homines charita- tem, homo factus est, & humanam humilitatem suscepit: vt sicut per vnum hominè primò formatum mors ipsa in mundum ingressa est, ita & per vnum hominem, Do- minum nostrum Iesum Christum, resurrectio mortuorum induceretur.

Psal. 135.

Cur Christ.
homo fact.
Rom. 5.

Cap. 10.

Tum Præses: Quid ais? Est ne etiam resurrectio mortuorum? Maximè, inquit Dulas. Quomodo enim Deus mundum iudicabit, nisi mortui resurrexerint? At ille: Nolim artificiosos istos sermones mihi afferas: sed sinas, si mortui fuerimus, nos mortuos iace- re. Vera, inquit Dulas, dixisti vos mortuos esse: cum enim mortuis idolis fidem habea- tis, nunquàm ad resurrectionem vitæ peruenietis, sed ad dedecus & supplicium sempiternum. Oportet autem omnes homines assistere ante tribunal Christi, & eorum, quæ se-

2. Cor. 5.

quæ fecerint, rationem reddere. Tunc dixit Maximus: Ligate hominem istum ferreis vinculis, & in carcere custodite. Postridie verò manè Præses iussit Dei seruum Dulam introduci. Cui iam intromisso: Quenam, inquit, miserrime homo, tibi utilitas fuit in deos nostros impietatem exercenti? Respondit Dulas: maximam utilitatem percipio apud Deum, cum eos, qui dii non sunt, reprobo. Te verò adhuc viuentem Christus puniet. Tunc ait Maximus: Inijcite in eius os carnes victimarum, & vinum libaminum. Licet, inquit Dulas, totam execrabilem aram tuam abluas, & in os meum infundas, nihil tamen ea re lædes Christi seruum. En, inquit Maximus, ut è nostris altaribus carnes gustasti, scelestissime homo. At Dulas: Nihil mihi hæc obsunt, execrabilis & stolidus Præses. Quid enim mihi profuisset superiores cruciatus perferre, si res ita se haberet, ut tu dicis? Sed, Deo iuuante, ipse videris, quid facias. Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. Tunc Maximus iussit in ligno eum virum suspendi, & eius carnes usque ad intestina lacerari, maxillas etiã cum mento diuellii. Cui Dulas: An, inquit, stolide, ignoras te à fatana patre tuo iussum esse hæc facere?

Ferreis vinculis ligatus mittitur in carcerem.

Laceratur atrocissimè

Cum eius viscera denudata essent, & maxilla ab ossibus dissoluta, Præses iussit Dulam in carcere seruari. Cumque ad Tarsum urbem Cilicia reuerteretur, iussit homines illos vincitos sequi. Cum verò ad vigesimum lapidem processissent, beatus Dulas Christi signo se muniens, animam Deo tradidit. Itaque cum essent satellites quatuordecim milliariibus longè à Tarso, Commentariorum magister nunciauit Præsidi, Dulam in deos impiè se gerentem, mortuum fuisse, & eius cadaver illuc usque perlatum: quærebat autem, quid fieri vellet. Tunc Præses: Projicite, inquit, illum in vallem aliquam, ut sepultura careat. Satellites igitur cadaver martyris in torrentem deiecerunt, qui ad Zephyrum vergebat. Pastorum verò canes cum sancti martyris reliquias odorati essent, vnus ex illis canibus venerandum illud corpus custodiebat, neque volucrum aliquam sinebat reliquias martyris attingere: alius verò canis pastoris pallium ore apprehensum, ad sanctum martyrem Dulam tegendum attulit. Hoc autem castello, quod illic erat, notum factum fuit. Venerunt igitur eius castelli habitatores, & sanctas reliquias collegerunt, Deum laudantes, quod reliquias illis venerandis priuati non essent, sed vnde corpus illud viuum exierat, illuc & martyrio functum redisset. Illud ergo acceptum multa cum veneratione reposuerunt, Domini nostri Iesu Christi gloriam collaudantes in æterna secula, Amen.

Cap. II.

Cruce se munit & reddit spiritum.

Videres miras.

ILLVSTRE CERTAMEN VITI SANCTISSIMI PVERI, MODESTI ET CRESCENTIAE. HABETVR IN MS. codice, antiquissima manu exarato. Stylum hinc inde modicè eliminavit

F. Laur. Surius.

EMPORE illo, quo Valerianus Præses sub Diocletiano Imperatore in Christianos persecutionem exercuit, peruenit ad eum, beatum Vitum, nobilissimi viri Hylæ filium, Christum Iesum Deum nostrum colere & adorare. Itaque vocauit ad se patrem venerabilis pueri, dixitque ei: Quid isthuc rei est, quod audio filium tuum colere Deum illum, quem Christiani adorant? Si ergo vis enim habere sanum & incolumem, da operam, ut ab hac stultitia reuocetur. His auditis, Hylas dixit Vito filio suo; Fili dulcissime, audi patris tui vtile & salutare consilium, & à cultus huius stultitia, quem tu, nescio quem mortuum hominem venerando, inani labore sectaris, discede; ne princeps iratus, pro sua potestatis furore sauiat in te ad perniciem tuam, & augmentum doloris mei. Beatus Vitus puer respondit; Vtinã mi pater cognoscere velles, qualis & quantus ille sit, quem tu contemptim mortuum hominem appellas, nempe Christum filium Dei viuum, mihi que in eius cultu & veneratione assensum præbere. Ipse est enim agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Hylas dixit; Ego verò scio Christum hunc, quem tu Deum dicis, iussu Pilati in Iudæa flagellis casum & cruci adiudicatum, atque in ipsam Crucem à Iudæis & Pilati ministris suffixum. Sanctus Vitus ait; Ut asseris, pater, ita est, sed huius rei magnum est & admirabile sacrumque mysterium. Hylas dixit; Quãtùm ad ipsam re attinet, supplicium rectius dixeris, quã mysterium. S. Vitus ait; Patienter audi pater, & veri-

Iunij, Cap. I. Hylas nobilissimus, pater Viti.

Nicitur Vitum à Christo auertere

Iohann.